

A fény ünnepe Komáromban

A délután fergeteges hangulatáról a Masa Tamás által vezetett Sabbathsong együttes gondoskodott. Beszámoló lapunk 3. oldalán

Felújítással kezdődött a 2017-es év a Menházban

Január 2-án ismét munkások vették birtokba a 121. évébe lépő épületet. Megkezdődött a folyosó teljes felújítása. A munkálatok végeztével eltűnnek a lógó vezeték, zavaró gáz- és vízcsövek. Álmennyezet is épül, megújul a világítás. Ezzel a már korábban felújított termek és a zsinagóga megközelítése biztonságosabbá válik, esztétikusabb lesz az épület eddig romos része. A munkálatokat Kollár Zoltán irányítja. ■

TuBiSvat ünnepe és ENSZ Holokauszt Emléknap

A Komáromi Zsidó Hitközség ezúton hív meg minden érdeklődőt összejövetelére, melyet TuBiSvat- a fák újéve és az ENSZ Holokauszt emléknapja alkalmából tartunk **2017. február 12-én, vasárnap 14:30-kor** a Menház- Zsidó Kulturális és Közösségi Központban.

14:30 – Magyarország az első világháborúban – előadó: Bödők Gergely, az egri Eszterházy Károly Egyetem végzős doktorandusza.

15:00 – A felvidéki magyar zsidóság az első bécsi döntés előtt és után – előadó: Simon Attila, a Selye János Egyetem Történelem Tanszékének vezetője, a Fórum Intézet igazgatója

15:30 TuBiSvat – a Fák újéve – az ünnep jelentőségét Miklós Dóra foglalja össze.

Gyümölcskreációk TuBiSvátra – Workshop Rubin Eszterrel

A belépés díjtalan. Ünnepeljen és emlékezzen Ön is velünk! ■

Szerkesztői gondolatok

A Komáromi Zsidó Hitközség jubileumi kiadvánnyal tiszteleg a Menház felépítésének 120. évfordulója előtt. Az emlékév zárásaként szlovák-magyar kétnyelvű könyv jelent meg decemberben, angol összefoglalóval, mely az épület történetének apró mozaikjait gyűjti egy csokorba. Az 1896-os kezdetektől, a vérzivataros időkön át, a kommunizmus évein keresztül jut el az olvasó a rendszerváltás koráig. A kötetből nem hiányozhatnak az idei esztendő, Eötvös utca 15-öt érintő fejleményei sem. A képekkel gazdagon illusztrált kiadvány a Hitközségi Híradó húsz éves archívumából is tallóz, megosztva néhány emlékezetes pillanatról készült beszámolóinkat, riportunkat.

A könyvnek ott a helye minden városunk zsidó közösségéhez kötődő olvasónk könyvespolcán. Helytörténet, múltidőzés, hagyományok gyűjteménye került publikálásra. Támogatóink jóvoltából a kiadvány térítésmentesen szerezhető be hitközségünk irodájában. Köszönet mindazoknak, akik közreműködtek az előkészítés és a kiadás során. A Paszternák Tamás és András által szerkesztett könyvet Katarína Potoková fordította szlovákra, Vince Judithnak pedig az angol összefoglalót köszönhetjük. A magyar szöveget Paszternákné Kertész Zsuzsanna gondozta, a kiadvány tördelését és grafikai munkáit Dávid Gábor jegyzi. A Hitközségi Híradó archívuma mellett L. Juhász Ilona helytörténeti írásai segítik a múltidézést. A kiadványban helyet kaptak a Komáromból elszármazottak visszaemlékezései, és az épület egykori lakóit is felidézzük. ■

Tagsági díj

Ezúton kérjük hitközségünk tagjait, hogy a 2017. évre esedékes tagsági díjat szíveskedjenek átutalással, csekken vagy a titkárságon befizetni. A díjak változatlanok: 10 EUR/fő, diákoknak, nyugdíjasoknak és munkanélkülieknek 4 EUR/fő. Adományait szívesen fogadjuk. ■

Temetőgondozási díj

Kérjük, a komáromi zsidó temetőben eltemetettek hozzátartozóit, hogy a 2017. évre esedékes sírgondozási díjat lehetőleg még a tavaszi munkák megkezdése előtt szíveskedjenek rendezni. A díjak nem változtak: 10 EUR/sír, dupla sírok esetén: 17 EUR/sír. ■

Sadchen

Szlovákiából származó, Zürichben élő mérnök keres 50-60 év közötti diplomás zsidó hölgyet. Név és cím a szerkesztőségben. ■

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetők felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno vagy

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyházaknak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Külföldi olvasóink figyelmébe: Támogathat már Paypalon keresztül is!

A Komáromi Zsidó Hitközség megnyitotta Paypal számláját, adományait az alábbi címre küldhetik: help@menhaz.sk

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő** –
séfrendaktor: Paszternák Tamás (tamás.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** –
spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász
Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomtatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH**
címe – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax:
00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne**
dobja el!

Faliújság

rövid hírek

✦ A HH-t a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Kissová Anna (Pozsony), Rimaszombati Zsidó Hitközség, dr. Rubovičová Marta (Kassa), Franz Schmideg (Bécs) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük!

✦ Ismét új kiadványokkal bővült a Spitzer Béla Kiskönyvtár. Várjuk olvasóinkat a Menházban!

✦ Folyamatosan dolgozunk a 2016. évi pályázataink elszámolásán, ezzel egy időben benyújtása kerülnek az igénylések az idei évre.

✦ Térképünk és új, a Menház 120. születésnapjára készült kiadványunk ingyenesen átvehető a KZSH titkárságán.

✦ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége január 26-án tartja következő elnökségi ülését Tátralomnicon. Az ülésen Pasternák Antal elnök képviseli hitközségünket.

Padok és szemetesek a temetőben

December elején három padot és három szemetest helyeztünk el temetőkben, ezzel megkönnyítve a látogatást. A projekt része volt az elburjánzó növények irtása is. Az eszközöket és a padokat Komárom városa támogatásával szereztük be. ■

~p~

Támogatónk / náš sponzor:

NADÁCIA
EZRA

BETHLEN GÁBOR
Alap

Ünnepi fények a Tiszti pavilonban

December 26-án, chanuka harmadik napján köszöntöttük együtt 5777-ben az ünnepet a Tiszti pavilon dísztermében. A mindenki számára nyitott programon közel 150-en vettek részt.

A régió számos pontjáról érkezett hittestvéreink mellett más felekezetű barátaink is szép számban képviselték magukat. Jelen volt Stubendek László, Komárom polgármestere és Keszegh Béla alpolgármester, valamint a képviselőtestület számos tagja. A társ-egyházaktól is érkeztek vendégek.

A megjelenteket Paszternák Tamás koordinátor köszöntötte, aki új kiadványainkra, a Menház 120 évét bemutató könyvre és a zsidó örökség térképére hívta fel a figyelmet. Ünnepi beszédet dr. Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga és Magyarország országos főrabbija mondott. A chanuka

történetét felelevenítve vont párhuzamot az akkori és a mostani történések között. A gyertyagyújtás során az ősi áldásokat ő recitálta néhány ünnepi dal kíséretében. A délután fergeteges hangulatáról a Masa Tamás által vezetett Sabbathsong együttes gondoskodott. Dalaikat a közönséggel együtt énekelték, sőt a koncert végén táncrea is perdítették a program résztvevőit. A héber és jiddis énekek nagy sikert arattak.

Az ünnep hagyományait követve olajban sült fánkkal kedveskedtünk a jelenlévőknek. A kóser édesség Budapestről érkezett.

A rendezvényről beszámolt a szlovák közszolgálati televízió esti híradója és a felvidek.ma hírportál.

Köszönet mindazoknak, akik a közös ünnepelés szervezésében és lebonyolításában részt vállaltak. A rendezvény Komárom városa, a Bethlen Gábor Alap és a Szlovák Köztársaság Külügy- és Európai Ügyek Minisztériuma támogatásával valósult meg. ■

PA

MACHAR – tanuljunk közösen a zsidóságról

Online oktatási programunk keretében minden szerdán új filmeket töltünk fel weboldalunkra. Az érdeklődők az alábbi linken regisztrálhatnak: <http://keh-reg.com/machar/> A már csatlakozott felhasználók a három szemeszter oktatási anyagát az alábbi linkeken érhetik el.

Az elérhető videók listája (folytatás előző számunkból):

- **Židovské kultúrne dedičstvo** – Výučba dejepisu na gymnáziu v Špišskej Novej Vsi (Ružena Kormošová – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)
- **Židovské kultúrne dedičstvo** – Sereď (Martin Korčok – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)
- **Židovské kultúrne dedičstvo** – Organizácia festivalu židovskej kultúry Babele (Jozef Trubíni – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)
- **Židovské kultúrne dedičstvo** – Uchovávanie pamäte na židovskú komunitu v Bardejove (Peter Hudák – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)
- **Židovské kultúrne dedičstvo** – Židovské komunitné

múzeum v Bratislave (Jana Švantnerová – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)

– **Židovské kultúrne dedičstvo** – Rekonštrukcia Múzea židovskej kultúry v Bratislave (Viera Kamenická – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)

– **Izrael – Izrael ma** (Miriam Neiger-Fleischmann, Selye János Egyetem)

– **Židovské kultúrne dedičstvo** – Problémy udržiavania a rekonštrukciu funkčného židovského cintorína v Dunajskej Strede a okolitých obciach (Tibor Kornfeld – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)

– **Židovské kultúrne dedičstvo** – Obnova židovského cintorína v lokalite Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO (Beáta Nemcová – Konferencia o židovskom kultúrnom dedičstve, Bratislava)

– **Zsidó történelem – Budai Purim** (Szántóné dr. Balázs Edit, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, OR-ZsE Szabadegyetem – Komárom)

– **Zoznamovanie sa s hebrejčinou** (Dóra Miklós)

– **Židovské komunity** – Zsidó közösségek: Susedia – Szomszédok (Igor Rintel, Heisler András)

– **Zsidó történelem** – Vervádak (Pelle János, Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem, OR-ZsE Szabadegyetem – Komárom) ■

Folytatjuk

Valachné Bruckner Ibolyától búcsúzunk

Decemberben életének 81. évében elhunyt az utolsó Ógyallán élő, Holokauszt túlélő, Valachné Bruckner Ibolya. Pár évvel ezelőtt ellátogattam hozzá, ekkor mesélte el az életét, gyermekkortól a háborús évek bujkálásán át

egészen Ógyalláig. Kezdeményezésemre néhányszor ellátogattam a KZSH programjaira is, az utóbbi években már egészsége nem engedte, szociális munkásunk azonban rendszeresen látogatta. Lapunknak hű olvasója és támogatója maradt. Emlékét megőrizzük! ■

A Hitközségi Híradó szerkesztőinek nevében:

PT

Szombathelytől Budapestig – beszélgetés a Kehila-díjas Szántó Imréné dr. Balázs Edittel

Első diplomámat Pécsen szereztem, magyar-történelem szakos általános iskolai tanár lettem. Készen, majd Szombathelyen a Tanárképző Főiskola Gyakorló iskolájában tanítottam Közben Debrecenben történelemből kiegészítő szakon végeztem, és ott doktoráltam. 1978-2008 között a Tanárképző Főiskola ill. a Nyugat-Magyarországi Egyetem történelem tanszékén tanítottam. Fő stúdiumaim a középkori magyar történelem, a történelem segédtudományai voltak. Kutatási területeim a holokauszt tanításának elméleti és gyakorlati problémái, illetve a nyugat–magyarországi zsidóság története. 2004-től tanítok az OR-ZSE-n.

Kérjük, mutassa be olvasóinknak, milyen tevékenységeket végzett a zsidó közösségek múltjának kutatásával kapcsolatban Szombathelyen?

A szombathelyi zsidóság története még feldolgozatlan volt. Az egyetlen munka, amely ezzel foglalkozott Bernstein Béla rabbinak 1912 és 1915 között a Magyar Zsidó Szemlében folytatásokban megjelent a Vas megyei zsidóság történetével foglalkozó cikksorozata.

Ezért elsősorban levéltári források (a megyei és a zsidó levéltár), a publikált források, a helyi és a zsidó sajtó, a múzeumi források, a hitközség irattárának a kutatásával foglalkoztam, s ezt kiegészítettük túlélők visszaemlékezéseivel, munkaszolgálatosok naplóival, levelezéseivel. A szombathelyi, majd a Vas megyei, nyugat-dunántúli zsidóság történetével kapcsolatosan több kiadványom, könyvem, tanulmányom jelent meg.

Melyek voltak a legérdekesebb felfedezései?

A több évtizedes munkámba, később bevontam volt tanítványaimat is. Akik mint leendő történelemtanárok a 4 féléves judaisztikai specializációmban tanultak, s szakdolgozatukat is a zsidó történelemből írták. Így például nagyon sok zsidó temető adatait rögzítettük, összevetve a halotti anyakönyvekkel, így a további kutatás számára nagyon hasznos adatbázist hoztunk létre.

Publikáltuk a szombathelyi zsidó tanács tagjának – Dr. Hacker Ivánnak – a visszaemlékezését a soá helyi eseményeire. Ez azért is értékes anyag, mert a vidéki zsidó tanácsok tevékenységéről - mivel azok nagyon rövid ideig, néhány hónapig működtek – nem maradt fenn primér forrás.

Az országban elsőként rendeztünk a holokauszt 50. évfordulóján vándorkiállítását a soá megyei történéseiről,

amit felállítottunk minden olyan településen, ahol gettó volt.

Hogyan jött létre az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Szabadegyeteme? Mely városokban működik/működött az elmúlt időszakban?

Nekem meggyőződésem, hogy az antiszemitizmus ellen a leghatékonyabban az ismeretek nyújtásával lehet fellépni. Ezért már Szombathelyen rendszeresen tartottunk ismeretterjesztő előadásokat a zsidóságról.

Az OR-ZSE vezetése és oktatói is támogatón fogadták a szabadegyetem ötletét. Budapesten, az egyetemen kezdtük, és ma már a 14. szemeszternél tartunk. A tematikát mindig úgy állítom össze, hogy a zsidó kultúra, tudományok, vallás minden területéről legyen egy-egy előadás minden félévben. A kurzusok sikere ösztönzött arra, hogy megpróbáljuk vidéken is. Örömmel állapíthatom meg, hogy a többnyire a hitközségek támogatásával az egyetem által indított kurzusok, ma már a saját lábukra álltak, és mi a szakmai segítséget, előadókat biztosítjuk számukra. Eddig Győrben, Komáromban, Székesfehérváron, Szombathelyen, Pécsen, Vácon, Debrecenben indultak be és folytatódnak a szabadegyetemi előadások.

Milyen tervei vannak a témával kapcsolatban a jövőben?

Szeretnénk minél több városban, a helyi igényekhez és érdeklődéshez igazodva beindítani a szabadegyetemet a zsidóságról.

Gyakran megfordul a régió kis közösségeiben a Szabadegyetemmel kapcsolatban. Hogyan látja a kis kilék jövőjét?

Sajnos a vidéki zsidóság nagyon megfogyatkozott. Nagy gond a minjan, szombaton pedig szinte lehetetlen összejönni. Úgy látom, hogy ahol van egy-egy lelkes család (mint pl. Komáromban), vagy néhány elhivatott ember, ott azért valahogyan csak megoldják. Sikerebbek azok a kulturális tevékenységek, amelyek nyitottak és a nem zsidókra is támaszkodhatnak. Hiányoznak a közösséget vallásilag is befolyásolni tudó rabbik. Persze a kicsi kiléknél ez nem olyan egyszerű. Vidéken sokkal több a vegyes házasság, az abból származó utódok már komoly identitás problémákkal küzdenek. Én nem vagyok optimista a zsidó vallás jövőjét illetően vidéken.

Amennyiben olvasóink az OR-Zse tanulmányi lehetőségei iránt érdeklődnének, kiknek és milyen szakokat ajánlana az egyetemen?

A fentebb említett problémán is kívánt az egyetem segíteni, amikor beindította a liturgia és a zsidó közösség-szervező szakokat. Egy-egy vállalkozó, vidéki zsidó fiatal ezeket a szakokat elvégezve felkészültebben vehetne részt és segíthetné a kile vallási és kulturális, oktatási munkáját. Nagyon alapos judaisztikai ismereteket lehet szerezni a judaisztika szakon, és egészen magas színvonalú a képzés a zsidó kultúratörténet MA szakunkon. A szociális munka szakon pedig a gyakorlatban is jól hasznosítható diplomát lehet kapni. Végzett kántoraink működése pedig a kántorképzésünket dicséri.

A közelmúltban Kehila – közösséggért díjban részesült. Hogy fogadta az elismerést?

Nagyon meglepődtem és meghatódtam. Természetesen örültem is, hogy egy közösség így értékeli és elismeri a munkámat. ■

PT

Emlékezni és emlékeztetni! – interjú PaedDr. Králik Zsuzsannával

Králik Zsuzsanna vagyok, a Selye János Gimnázium tanára, szlovák nyelv és Magyar nyelv szakos, a főiskola elvégzése után a gadóci Mezőgazdasági Középiskolában tanítottam, onnan jöttem át volt osztályfőnököm, Konczer Veronika ajánlásával a gimnáziumba. Férjnel vagyok, fiam, Máté 15 éves.

Hogyan kezdett a holokauszt emléknapok szervezéséhez a komáromi Selye János Gimnáziumban?

2003 áprilisában a Selye János Gimnázium igazgatója, Andruskó Imre kezdeményezésére iskolánk a Komáromi Zsidó Hitközséggel együtt Holokauszt-emléknapot rendezett, melynek azóta is én vagyok a koordinátora. A program célja az volt, hogy megismertesse a komáromi gimnázium tanulóit a vészidőszak történetével, valamint az, hogy a formális és informális oktatás módszereivel emléket állítson Komárom és környéke egykori zsidó lakosainak. A projekt különleges feladata volt, hogy felidézze a komáromi bencés rendi gimnázium életét a holokauszt előtti évekből, amikor még számos zsidó származású diákja volt az intézménynek. Azóta minden év szeptember elején Holokauszt-emléknapot szervezünk.

Melyek voltak legérdekesebb tapasztalatai?

Sok-sok érdekes tapasztalatom volt az évek során. A szervezésben mindig mellettem állt az igazgató úron kívül kollégám, Elek József történelemtanár, akinek itt is köszönöm a munkáját. A tanulók mindig megnyílnak, ha korukhoz illő személyes történetet mutatunk be. Például egy zsidó gyerek vagy család sorsát kísérik végig.

Később ugyanígy követhetjük egy nem zsidó család történetét egy bizonyos országban, elemezve a zsidó szomszédjukhoz való viszonyukat. Minél érettebbek a tanulók, annál jobban el lehet mélyedni az emberi viselkedések elemzésében, értelmezésében. A legősintébb reakciókat A csíkos pizmás fiú című játékfilm váltotta ki a gyerekekből. Az utóbbi időben a menházon és a zsinagógán kívül kivisszük a diákokat a zsidó temetőbe, ahol édesapám, Dr. Novák Tamás mesél a zsidóság temetkezési szokásairól, összehasonlítva azt más vallások szokásaival. Majd megnézik a zsidó sírokat, neveket és a sírfeliratokat, jelképeket a sírköveken.

Részt vesz-e továbbképzéseken a témával kapcsolatban? Ha igen, melyeken?

A holokauszt tanításával kapcsolatban 2011-ben Berlinben gyűjtöttem tapasztalatokat. Ennek a képzésnek a 3. modulja az egyhetes izraeli tanulmányút és továbbképzés a jeruzsálemi Yad Vashem Holokauszt Mártírok és Hősök Emlékezete Intézet, a pozsonyi Izraeli Nagykövetség és a pozsonyi Milan Šimečka Alapítvány szervezésében. Számos előadást, workshopot, túlélőkkel való beszélgetést tartalmazott a tíznapos, igencsak feszített tempójú program. A komáromi gimnázium

iskolaprogramjának része a multikulturalizmus és a toleranciára való nevelés. Nagy hangsúlyt fektetünk a nyitott gondolkodású fiatalok nevelésére. Ehhez hozzátartozik, hogy rendszeresen megemlékezünk a holokauszt-emléknapokról is. Ilyen alkalmakkor jól hasznosíthatóak a különböző szemináriumokon elsajátított módszerek.

Milyen tervei vannak a témával kapcsolatban a jövőben? Ebben a tanévben lesznek-e még megemlékezések, vagy a helyi zsidó közösség történetével kapcsolatos oktatási események?

Hogy milyen terveim vannak a témával kapcsolatba jövőben? Igen, vannak. Sajnos nem mindent lehet egyszerre megvalósítani. Iskolánkban he-tente történik valami, rengeteg a verseny, a felkészítés, előadások. Ennek ellenére az emléknapon kívül mindig valamit becsempészünk még az egyes tanévek során. Több tanulmányi kirándulás alkalmával el szoktam vinni diákjaimat a Dohány utcai zsinagógába, a Holokauszt Emlékközpontba. Többször láttuk már a Hegedűs a háztetőn musicalt a Vígszínházban. Idén, 2017-ben kolléganőmmel, Deák Irén történelemtanárral Auschwitzba készülünk egy autóbusznyi diákkal. Remélem, sikerül megvalósítanunk ezt az utat.

A közelmúltban Kehila-Haver díjban részesült. Hogy fogadta az elismerést?

Igen, a Kehila-Haver díj. Rendkívül örültem az elismerésnek. Igazán! Édesapám nagyon büszke volt rám, hiszen én katolikus vagyok, ennek ellenére otthon sokat beszélünk a zsidóságról. A legbüszkébb talán az én drága jó nagymamám lenne, aki sajnos most már fentről figyel engem. Ezt a díjat legszívesebben neki adnám. Sokszor kérdeztem őt, meséljen nekem az átélt borzalmakról, de nem volt rá képes. Ezt a mai napig bánom, hogy nem voltam erőszakosabb, és nem tudtam meg többet tőle, arról az időszokról, amikor ő is koncentrációs táborban volt. Visszatérve a díjhoz. Megtisztelő számomra, hogy megkaphattam, és arra ösztönöz, hogy tovább folytassam ezt a munkát, hisz a holokauszt oktatása nemcsak történelmi ismeretekről szól... ■

EGY ÉV IZRAELBEN

Dr. Paszternák András útinaplója

57. fejezet Are you dr. Paszternák?

(2012. január 19.)

Szerdán, este hatkor taxiba vágom magam a Bar-Ilan Egyetem főkapujánál. Dolgos munkanapot tudva a hátam mögött, Bat Yam felé veszem az irányt.

Még tavasszal futottam össze Pesten az ORT-iskolahálózat néhány, pedagógiai fejlesztésekért felelős munkatársával, akik élénk érdeklődést mutattak a Nanopaprika iránt. Ők most az Európai Unió támogatásával megvalósuló NanoChannels program koordinátorai. A középiskolásokat és a felnőtteket megszólító projekt célja, hogy párbeszéd induljon a nanotechnológiáról a társadalom, a kutatók és a döntéshozók között. A virtuális térből kilépve, iskolai programok keretében vitatják meg a tudományág aktuális kérdéseit a fiatalok. A 20 részes sorozat első két állomása Izraelben volt, s mint meghívott „szakértő” részt vehettem mindkét nyilvános estén.

Lassan araszolunk a kora esti dugóban, kezemben egy nyomtatott térkép, amelyet azért néha kölcsönkér a sofőr. Kis téren szállok ki, körben három iskola. Melyik lehet az enyém... ec pec kimehetsz. Elsőre megtalálom, a biztonsági őr rögtön az előadóteremhez vezet. Őszintén szólva, nincsenek nagy elvárásaim. Mit lehet este hétkor nanotechnológiáról beszélni, no ne viceljünk – gondolom elhamarkodottan.

Belépve a terembe megdöbbenek, mindenfelé lelkes kis hetedikesek, akik szemében ott lobog az a bizonyos tudás iránti vágy. Egyetemistákat leköröző komolysággal és elszántsággal ké-

szülnek a fél óra múlva kezdődő bemutatóra.

Az előcsarnokot a diákok nanotechnológiával kapcsolatos munkái töltik meg. Miközben az igazgatónő teát készít a brüsszeli „szakértőkollégának” és nekem, néhány kisdiaák lép oda hozzánk. „Are you dr. Paszternák?” – teszi fel a kérdést az egyikük, s lelkesen a nyomtatott dolgozatát rejtő asztal felé invitál. Ebbe a dr. Paszternákba szó szerint beleremegek. Ki? Nem, én csak az a komáromi, Szarvas-függő Kispaszti vagyok a Pusztaszeri úti kutatóközpontból – nyugtázom (magamban) minden alszerénység nélkül.

Megkapom a kérdéseket, amelyekről majd véleményt kell mondanom a vita során. 25 perc, ki kéne ötleni valami frappánsat, korosztálynak megfelelő, a kutatási témáimtól elég távol eső területen. Akasztják a hóhért, s mindezt angolul, úgy, hogy kb. 10 perc múlva azért el kell mondanom a tolmácsolást végző srácnak, kb. mit mondok majd.

Nincs menekvés, kezdődik a program. Táncoz, énekes indítás, egy pillanatra, mintha a Körös-parti Kupolában lennék (no ez már tényleg beteges!). Fotóznék egyet-kettőt a blog Olvasóinak, de lemerül a telefonom. Pár beszéd a koordinátoroktól, iskolaigazgatótól. Ezt követően a diákoké a főszerep. Három-három gyerkőc diskurál egymással, a nanotechnológia orvosi alkalmazásait pártolók csapata csap össze az ellenzők táborával. Záporoznak az érvek, ellenérvek. Az ORT-os kutatási központ igazgatója töretlenül fordítja mellett a hébert angolra. Néhány észrevétel érkezik a nézők soraiból is. Jön az első kérdésem. Felpattanok, a közönség

felé fordulok. Teltház van, közel 90 iskolás és szülő tölti meg a színháztermet. Erev tov, kezdem stílszerűen, majd angolra váltok. Magam sem hiszem, hogy itt állok, s beszélek.

A második kérdést, már magabiztosan válaszolom meg. Nem hiába, ragadt rám valami azért a Békében, a Selyében, az ELTE-n és az MTA KK-ban.

Zárásként remek előadás egy fizikustól, mindenről, ami nano. Oklevélosztás a résztvevő diákoknak. Hogy csináltak? Mivel tudtak ennyire belelkesíteni tanulókat, szülőket? Este héttől kilencig nanotechnológia! Ezt a motivációs készséget hasznos lenne elsajátítani!

24 óra múlva ismét sárga lámpás fehér autót próbálok fogni az egyetem előtt, az úti cél ezúttal Ramat Gan. Bár 30 perc van már csak a kezdésig, megelőzőm az ORT csapatát. A helyi pedagógus kávézni invitál, amit ezúttal is téára váltok. Az anyukája Szlovákiából származott, szinte földimnek érzem. Tegnaphoz képest megnöttek a gyerekek, ők már tizedikesek. Húúú, itt már nehéz keresztkérdések is jöhetnek, bizonytalanodom el pár nanoszekundumra. Megkapom a kitűzőm, amin az áll, „KUTATÓ”. A gimiben mindig furán néztem azokra a nénikre, bácsikra, akik előadni, bemutatót tartani jöttek a suliba, aztán a végén belőlem is iskolajáró lett.

Igazgatói és projekt koordinátori megnyitó. Vagyunk vagy százan, ismét jelentős a szülői tábor. Mentünk mi 15-16 évesen a szüleinkkel iskolai programra? Bevezető előadás egy rehovoti kutatótól, majd összecsap a két csapat, ezúttal a nanovilág egy másik altémájában. Hat álláspont, három-három pro és kontra. Majd jönnek a kérdések, ismételten kettő. Ezúttal szerencsére témáimba vágóan. Az igazgató tolmácsolja a gondolataimat, miközben a laptopján az online közvetítés minőségét fürkészi.

Utánam a brüsszeli vendég is válaszádsra emelkedik. Egy újabb sikeres iskolai nanoprogramon vagyunk túl. Kifelé menet az egyik apuka odalép hozzám, megköszöni, hogy eljöttem, szerinte nagyon fontos volt, amit mondtam. Köszí, pírul el az arcom picit.

Két este, amit eltölthettem volna tv-nézéssel, Internetezéssel, ezek helyett talán tettem egy kicsit, egy egészen nanonyit a tudománynépszerűsítés területén. ■

Folytatjuk

Feuerstein Azriel:

KELJFELJANCSI

Epilógus 2. rész

Palesztinában 1947-ben a helyzet nagyon elmérgesedett. A csekélyszámú jisuv nem csak az arabok ellen, hanem az angolok ellen is kellett, hogy harcoljon, akik lezárták az ország kapuit. Másrészt a Soá maroknyi túlélője egyre fokozódó nyomást gyakoroltak az alija megindítására. Az európai vérfürdő túlélői a keserves évek után, visszatérve volt lakóhelyükre ugyanazt a zsidógyűlöletet találták ott, mint a Soá előtt, súlyosbítva avval a félelemmel, hogy vissza kellesz adni a hazatérteknek az elrabolt zsidó vagyont. Ezek az agyonkínzott emberek megértették, hogy nem maradhatnak és nem akarnak a volt otthonukban maradni, és egyre hangosabban követelték az alija korlátozásának a megszüntetését.

Anni és én is tudtuk, hogy alijázni akarunk. Tudtuk azt is, hogy együtt akarunk maradni. Feliratkoztunk tehát mint önkéntesek a hadseregbe, azaz a Haganába, mivel nem volt még sem állam, sem hadsereg. Anni nem akarta, hogy a tanulást abbahagyjam, neki lett igaza, mert a Szochnut tévedései miatt az alijánk eltolódott 1947 áprilisa helyett 1948. december végéig. Végül is az alijáról való értesítés két héttel a repülés dátuma előtt érkezett, hirtelen és váratlanul. Nem volt már idő ahhoz, hogy polgári esküvőt tartsunk, mivel arra egy hónapi bejelentési időre van szükség, így tehát, hála a rabbi megértésének, chupát állítottunk a templomban, 1948. december 16-án, a megboldogult anyukám születésnapján. Meghívók helyett, „Utólagos értesítés“-t küldtünk a barátoknak és az ismerősöknek, svédül és magyarul: „Esküvönket itt közöljük / Nem hívtunk rá senkit meg / Bocsássatok meg, reméljük / helyzetünk megértitek / Esküvönkön nem volt más ott / Csak mi ketten egyedül / No, meg a pap. Ennyi fontos / És nagyon sokba nem került. / Utazásra, új hazába indulunk pár nap után. / Elbúcsúzni jöjjetek fel / Akármikor hat után. / Hozzá tettük, hogy nászútra Izraelbe utazunk, ahol tűzijátékkal várnak. Az „Utólagos értesítés“-nek nagy sikere volt, a nászút se volt rossz, a házasság is sikeres volt eddig- lekopogjam-, de ki hallott egy ilyen tűzijátékról, amely már ötvenöt éve tart és még nincs vége? Elbúcsúztunk a barátoktól, a jó ismerősöktől, a svédországi nyugalmas élettől, de a legnehezebb és a legfájdalmasabb búcsú Olgától, Anni nővérétől volt, aki Amerikába utazott, ahol találkozott Solival, aki a férje lett, és akinek két fiút és egy lányt szült, egyik sikerültebb, mint a másik. A hosszú évek alatt, amíg külön voltunk, hetente leveleztünk. Ők is idelátogattak egy párszor és mi is résztvettünk a gyerekek esküvőjén. A kölcsönös szeretet kötelékei az évek folyamán se lazultak és a következő generációk is örökölték azokat. A gyerekek és az unokák is, a nagy örömünkre. Olga és családja tizenöt évvel ezelőtt alijázott és azóta itt laknak a közelünkben, a köztünk lévő kapcsolat szorosabb volt, mint valaha. Sajnos Soli két évvel ez előtt elhunyt.

Svédországot és Göteborgot egy héttel az esküvőnk után, 1948. december 24-én, karácsony előestéjén hagytuk el, a mai napig a szemem előtt látom a fehér, hóval borított várost, a zöld, fenyőfaágas díszítéseket, az ünnepi, a szikrázó fehér hóban visszatükröződő kivilágítást. Estére megérkeztünk

az elhanyagolt, sötét, piszkos Marseillebe. Bár sem jóban, sem rosszban, egy pillanatig sem bántam meg hogy alijáztunk, itt Marseilleben elhatároztam, hogy megszakítom a kapcsolatot a svédországi ismerőseimmel, akik bizonyára- joggal- hálátlanok gondoltak, és pedig azért, hogy válaszfalat húzzak a régi és az új élet között. Itt egy kéthetes katonai előképzőn mentünk keresztül, férfiak és nők külön szobákban, nem valami ideális mézeshegyi körülmények, de ahogy angolul mondják: „Love finds a way.“

1945. január 6-án szálltunk fel az Acmaut hajóra, hadd mondjak itt róla egy pár szót. Körülbelül kétezren voltunk rajta utasok, részben K.Z. túlélők és részben, akik Oroszországban éltek túl a háborút. A második csoportot úgy lehetett megkülönböztetni, hogy köztük voltak öregek és két év-nél idősebb gyerekek is. A Soá menekültejei vagy egyedül voltak, vagy két éven aluli gyerekekkel. A hajónak négy fedélzete volt. A felső fedélzeten a hajó személyzete volt és egy külön teremben mi, Cahál önkéntesek, akiknek a feladata a rendfenntartás, étel és vízosztás, a betegeknek való segítség és hasonló. Majdnem mindenki tengeribeteg volt, de mi nem, mert túl el voltunk foglalva. Az alsó három fedélzet háromemeletes pricc sorokra volt felosztva, minden priccen négy-öt személy és köztük nyolcvan centi magasság. A pricc sorok között másfél méter átjáróhely volt. A tenger viharos volt és az emberek fedélzetről fedélzetre és priccről priccre hánytak. Minden fedélzeten volt egy férfi és egy női W.C. amelyek előtt éjjel nappal hosszú sor várákozott. Mosakodásról nem volt szó, csak a mi szobánkban volt egy nyitott lefolyó egy sor csappal felette, mivel mi ételosztással foglalkoztunk és ide jött egy pár merész az alsó fedélzetekről és emlékszem az élénk érdeklődésre, amelyet egy lány keltett, amikor mosakodás közben levette- horribile dictu- a melltartóját. Sok panasz volt arra, hogy nem osztanak elég vizet, elég tejet a csecsemőknek, hogy hosszú a W.C. előtti sor, de soha a tűrhetetlen alapkörülményekre. Mindenki megértette, hogy "ez van" minél gyorsabban, minél több olét kell hozni, hogy a fiatal államlaknak nincs pénze jobb körülményekre.

Január tizenegyediké hajnalán a felkelő nap első sugarai a haifai Karmel hegy lejtőire estek. Mi, a felső fedélzeten, feszes vigyázban elkezdtük a Hatikvát és pár pillanat alatt az egész hajó döngő hangon csatlakozott hozzánk. Azóta sem hallottam a himnuszt olyan hamisan és olyan lelkesen énekelni.

Leszálltunk a hajóról és sorba álltunk az olé igazolványért, sorba álltunk kenyérért és narancsért, sorba álltunk és-nem tudom, hogy mondjam el e szörnyű szegény- mindegyikünk kapott egy jó adag D.D.T. spricet, amely a hajón uralkodó körülmények után igazán nem volt fölösleges. És csodák csodája, szinte hihetetlen, senki sem sértődött meg, senki sem kapott egy egész életre szóló traumát, dacára annak, hogy mindannyian színtiszta, halványrózsaszín askenáziak voltunk... A rakparton éreztük, hogy valami ragadósban csúszkálunk. Kiderült hogy egy Galam nevű gyár műmázat gyárt és ezt Cyprusra exportálja és a rakodás közben egy pár mézes láda eltört, a méz széjjelfolyt a rakparton a biztonságául annak, hogy megérkeztünk a mézzel folyó országba. A tejre ugyan várhattunk, de hát nincs minden együtt. ■

Folytatjuk

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből

Mikor a miniszter beleszól a lakosság étlapjába

Litzman rabbi, az egészségügyi miniszter hadat üzent az izraeliek étlapja ellen. Avval kezdődött, hogy le akarja csökkenteni a „junk food”-ot illetve a hamburgert, virslit, szalámi féléket és más utcán található gyors ételeket, és korlátozni sok más étel cukor, zsír és só tartalmát.

Hadat üzent a Coca Cola és más hasonló italok ellen, és kérte, hogy a nyári gyerektáborokban, ahol szokás tízórára kakaót és szendvicset enni, cseréljék ki a kakaót üdítő vízre, a szendvicset barna lisztből készített kenyérből készíteni és avokádóval vagy humusszal ajánlani. Chanukka előtt kijelentette, hogy a tradicionális fánk, ami olajban sült és mindegyikbe kb. 700 kalória rejtőzik, az a "nép ellensége", aki az egészségére figyel és vigyáz, ne is közeledjen hozzá.

Mint akármelyik téma, ez is nagy nyilvános vitát keltett. Vannak olyanok, akik dicsérik a minisztert, egyetértenek a programja alapelveivel és együtt éreznek vele, illetve úgy vélik, hogy itt az idő, hogy a közönség megtanulja az egészséges táplálkozás alapjait. Így sok betegséget lehet megakadályozni és a mindennapi életet boldogabbá változtatni. Ha valaki egészséges reggelivel kezdi a napot sokkal produktívabb és jobb kedvű, pozitívabb kilátásai vannak. Az iskolai eredmények is sokkal jobbak, ha tápláló egészséges reggelivel megy a tanuló az iskolába.

Mivel a nyilvános vita még nem fejeződött be, hanem ellenkezőleg mindennap újabb nyilatkozattal lépnek

meg bennünket, és a nagy élelmiszer cégeknek is van, mondanivalójuk ebben az ügyben. Az eddigieket összefoglalhatjuk az egyik híres komikus idézetével: "A Messiás közeledik, már minden probléma megoldódott ott, itt a béke és a nyugalom csak ez a kis probléma maradt, hogy mi mit tegyünk a tényérunkra."

Mikor a Jeruzsálemi Héber Egyetemre tanultam a B.A. diplomára a kollégiumban laktam, a szobatársam a tanulás mellett, mint pincérnő dolgozott egy trendi olasz vendéglőben. Minden este, mikor a pincérek a műszakot befejezték kaptak, az étterem tulajdonosától különböző ételeket, mivel ott mindennap friss ételt készítettek. Hónapokig mi meg más szomszédaink a kollégiumban összegyűltünk éjfélü vacsorára, hamarosan néhányan közölünk úgy néztek ki, mint egy pizza, vagy egy tiramisú. Mikor én is kerestem pár órás munkát, egy hamburgerest ajánlottak. Visszamondtam, inkább privát leckéket adtam gyerekeknek, olyan háznál ahol egy pohár vizet is külön kellett kérni.

Izraelben télen sok vendéglő átáll téli menüre. Tény, ez furcsának tűnik a külföldieknek. Összehasonlítva európai országokkal, itt a tél nem na-

gyon hideg a szervezet nem kíván több kalóriát, mint máskor. De azért mikor borús az ég és esik az eső, mégis más ételt kívánunk mind nagy nyári melegben. Azért több levest, több hüvelylevest és több gabonafélét ajánlanak friss zöldséggel és gyümölcscsel.

A következő recept az itteni téli receptekhez tartozik.

Gombás rizottó

Nem biztos, hogy az egészségügyi miniszter jóváhagyná, de egyszer nyugodtan ki lehet próbálni.

Hozzávalók: 2 pohár rizs, 1 fej hagyma, 2 gerezd fokhagyma, 1 pohár fehér bor, 1/2 liter langyos víz, 40 dkg gomba, lehet keverni többféle gombát, 5 dkg vaj, 2 kanál olíva olaj, 1 pohár reszelt olasz sajt ajánlatos a parmezán, só, bors, 1/2 pohár tejszín.

Elkészítése: A vajba megpirítjuk a gombát és félretesszük. Az olívaolajban megpirítjuk a hagymát és a fokhagymát, hozzátesszük a rizst. Kis keverés után hozzáadjuk a bort és folyamatosan keverés közben, mikor a bor felszívódott hozzá adjuk, lassan a langyos vízből, míg felszívódik. Nem hagyjuk abba a keverést, hozzátesszük a gombát, a sót és borsot. Végül a reszelt sajt felét és a tejszínt. Tálaláskor a reszelt sajt másik felét. ■

Dr. Orna Mondschein

A Komáromi Zsidó Hitközség 2017. évi kiemelt programjainak naptára

2017. február 12.	vasárnap	ENSZ Nap és TuBisVat
2017. március 12.	vasárnap	Purim
2017. április 10.	hétfő	Széder (1. este)
2017. április 30.	vasárnap	Komáromi Napok
2017. június 11.	vasárnap	Mártírnapi
2017. szeptember 3.	vasárnap	Zsidó Kultúra Európai Napja
2017. szeptember 20.	szerda	Erev Rosh Hasanah
2017. szeptember 21.	csütörtök	Rosh Hasanah I. napja
2017. szeptember 29.	péntek	Kol Nidre
2017. szeptember 30.	szombat	Yom Kippur
2017. október 8.	vasárnap	Szukkot
2017. november 12.	vasárnap	Shalom klub
2017. december 17.	vasárnap	Chanuka ■

Židovský život v ČR – rozhovor s Petr Papouškem predsedom Federace židovských obcí v ČR

Ako by ste hodnotili Váš predošlý cyklus na čele Federace židovských obcí v ČR?

I když jsem měl zkušenosti z minulých let v rámci působení v prezidiu Federace a Rady FŽO, bylo něco nového zastávat pozici předsedy, což se mi doufám dařilo, ale hodnocení musí udělat někdo jiný než já. Myslím, že se povedlo více projektů, které jsme v rámci Federace realizovali. Byl dokončen projekt revitalizace židovských památek, v němž získala FŽO dosud největší grant na záchranu židovských památek v ČR v poválečném období a díky tomu se podařilo zachránit a zcela obnovit patnáct významných synagog a dalších budov. Stali jsme se jediným příjemcem a distributorem finančních prostředků Claims Conference a nastavili systém, který garantuje zvýšenou péči pro přeživší. Stejným projektem pro budoucnost židovské komunity v ČR je každoroční Limmud, který je již doufám natrvalo zakotven v aktivitách Federace a pravidelně se ho účastní přes 200 zájemců. S tím také souvisí zaměstnání pracovníka pro programy dětí a mládeže.

Ako vidíte súčasnosť židovskej komunity v ČR? Aké sú Vaše vízie ohľadne menších miest?

Musí říci, že když se dívám do soudních krajín tak Česká republika je v dnešní době dobrým místem pro židovský život a já doufám, že tomu tak bude i v budoucnosti. Proto mohu říci, že se židovských komunitám daří,

samozřejmě podle toho jaké jsou jejich možnosti a schopnosti lidského potenciálu, což se různí. Menší komunity budou v budoucnu menší, ale pokud budou na sobě pracovat, mohou být silnější. Doufám, že Federace k tomu může také pomoci některým, ze svých programů, ale vždy bude záležet na místních.

Nedávno ste boli zvolené na nasledujúce štvorročné obdobie. Gratulujeme. Aké plány chcete realizovať? Ako bude vyzerat podľa Vás židovská komunita v ČR v roku 2020?

Děkuji, je to druhé a poslední volební období. Rád bych, aby byl Limmud rozšířen s navýšením kapacity účastníků. S tím jsou spojené finanční a organizační otázky, což doufám vyřešíme. Také by měl do menších obcí jednou za čas vyrazit zmíněný pracovník pro děti a mládež a především aktivovat místní s cíle zajistit pravidel-

ných program pro danou cílovou skupinu. Důležitým bodem bude diskuze o rozdělení finančních prostředků od státu v rámci přeběhnuté odluky státu a církví. Pro nás je to otázka poklesu státních finančních prostředků do budoucna. Myslím, že židovská komunita v ČR v roce 2020 bude podobná té dnešní, možná o něco menší, ale doufejme, že silnější.

Ako by ste hodnotili spoluprácu židovských komunit v rámci krajín V4?

Máme výborné vztahy se všemi komunitami V4. Pravidelně se vídáme na různých akcích nevymýváje macabi hry na Slovensku. Vícekrát jsme byli i na návštěvě v Budapešti. Naťukli jsme spolupráci v rámci bezpečnosti. Ale je pravda, že zatím jsme nezrealizovali žádný velký společný projekt. Protože máme společné problémy a podobné komunity je možné, že se něco v budoucnosti povede.

Ste zároveň aj predsedom ŽO v Olomouci. Ako vyzerá v súčasnosti židovský život v tomto meste?

Olomouc je třetí největší komunita v ČR a řekl bych, že je to na své možnosti živá komunita. Máme pravidelné bohoslužby, košer jídelnu, dámský a pánský klub, vydáváme vlastní časopis Chajejnu a sociální oddělení s velkým rozpočtem pro přeživší. Organizujeme výlety pro rodiny s dětmi a šabaty do Prahy a také je tu šabatové vyučování pro děti. Do budoucna budeme určitě menší, ale doufám, že silnější obcí.

V Olomouci existuje aj možnosť štúdiu judaistiky na miestnej univerzite. Aké vzťahy máte s týmto inštitútom?

S judaistikou máme veľmi dobré vztahy. Spolupracujeme na Dnech židovské kultury, což je každoroční festival, jehož hlavní tíhu nese Muzeum Umění v Olomouci. Občas také dáváme studentům různé přednášky nebo nás navštěvují v rámci exkurzí. Na minulý Purim nám zahráli i Purim spiel. Vícekrát jsme již pro judaistiku zajišťovali košer stravu a to v případech návštěv zahraničních lektorů. ■

Kockaland v Bálintovom dome

Bálintov dom v Budapešti v deň podujatia s názvom Chanuka v Krajine Zázrakov doslova praskal vo švíkoch. Na deti čakali hravé zastávky na všetkých poschodiach – od pivnice až po strop. Za každú splnenú úlohu dostali malí návštevníci bod. Veľký úspech zožali atrakcie svietiace v tme a vyslobodzovacia izba Makabejcov.

Popoludnie spestrili koncerty a spoločné zapálenie sviečky, nechýbal ani tanečný dom hory a ani chanukovské šišky. Súčasťou programu bolo odovzdanie ceny Chanukatalyzátor, ktorú

Bálintov dom udeľuje za prácu vykonávanú v záujme komunity. Uznanie z rúk riaditeľka Domu Zsuzsy Fritz si prevzali budínsky rabín Zoltán Radnóti a kolektív pracovníkov Maďarského židovského múzea a archívu.

Komunitný dom ponúka programy pre všetky vekové skupiny. Ak navštívite Budapešť, vyhľadajte ho na adrese Révay utca 16. O aktuálnej ponuke programov sa dočítate na webovej stránke www.balinhaz.hu. ■

PA-SzB

PT

Sviatočné svetlá v Dôstojníckom pavilóne

Dňa 26. decembra sme vo veľkej sále Dôstojníckeho pavilónu spoločne oslávili tretí deň chanuky v roku 5777. Podujatia, ktorého dvere boli dokorán pre každého záujemcu, sa zúčastnilo takmer 150 návštevníkov.

Okrem našich súverencov z celého regiónu prišli medzi nás v hojnom počte aj príslušníci iných náboženských obcí. Osláv chanuky sa zúčastnil primátor mesta László Stubendek, viceprimátor Béla Keszegh, a ne jeden poslanec mestského zastupiteľstva. Privítali sme aj hostí z bratských náboženských obcí.

Prítomných pozdravil koordinátor Tamás Paszternák, ktorý hovoril o publikácii vydanéj pri príležitosti 120. výročia Útulku a mape židovského dedič-

stva. Slávnostný prejav predniesol rabín synagógy na ul. Dohány v Budapešti a hlavný rabín Maďarska dr. Róbert Frölich, ktorý okrem príbehu chanuky načrtol paralelu medzi historickými udalosťami a súčasnosťou. Pri zapalovaní sviečky recitoval odveké požehnanie a spieval sviatočné piesne. O vynikajúcu náladu slávnostného popoludnia sa postarala skupina Sabbathsong pod vedením Tamása Masu. Ich piesne s nimi spievalo celé obecenstvo, na konci kon-

certu dokonca účastníkov podujatia aj roztancovali. Hebrejské a jidišské piesne zožali veľký úspech.

V duchu tradícií sme prítomných ponúkali šiškami vypečenými v oleji. Kóšer sladkosť pochádzala z Budapešti.

O podujatí odvysielala reportáž slovenská verejnoprávna televízia, a portál felvidek.ma uverejnil o nej článok.

Vďaka patrí všetkým, ktorí nám v organizovaní a uskutočnení slávnosti pomohli. Podujatie sa uskutočnilo za finančnej podpory mesta Komárno, Nadácie Gábora Bethlena a Ministerstva zahraničných a európskych vecí Slovenskej republiky. ■

PA

Filmová premiéra vo Švajčiarsku

Dňa 24. novembra sa v komunitnom centre reformovanej cirkvi v Kilchbergu neďaleko Zürichu konala premiéra filmu o komárňanskej židovskej komunite autora Petra Scheinera, s názvom Naivné sny. Nosnou témou večera bola otázka zachovania malých komunít. Organizátori sa pokúsili načrtnúť paralelu medzi prácou a budúcnosťou komárňanskej židovskej náboženskej komunity a miestneho reformovaného a evanjelického spoločenstva. Hostiteľom večera bol miestny duchovný Martin Keller. Pred

premietaním filmu sa 40-50-člennému obecenstvu prihovorela Susi Scheiner. Na premiéru filmu pricestovalo aj niekoľko členov židovskej komunity v Zürichu. Po premietaní sa konala beseda za účasti Martina Kellera, Susi a Petra Scheinerových a Tamása Paszternáka. Návštevníci podujatia si so záujmom prezerali publikácie ŽNO. Mnoho zaujímavých otázok a námetov odznelo aj počas neviazaných rozhovorov na recepcii. Vďaka za organizáciu a pozvanie. ■

-pt-

Lavičky a smetné nádoby na cintoríne

Začiatkom decembra sme na cintoríne umiestnili tri lavičky a tri smetné nádoby, uľahčiac tým návštevu tohto pietneho miesta. Súčasťou projektu bolo aj odstránenie buriny. Smetníky a lavičky sme zakúpili vďaka finančnej podpore mesta Komárno. ■

PT

Lúčime sa s Ibolyou Bruckner

Vdecembri nás vo veku 81 rokov opustila Ibolya Bruckner z Hurbanova, posledná z radov tých, ktorí prežili holokaust. Pred niekoľkými rokmi som ju navštívil, vtedy mi porozprávala príbeh svojho života od detských liet cez

ukrývanie počas vojny, až po usadenie sa v Hurbanove. Občas prijala naše pozvanie a prišla medzi nás na podujatia ŽNO. V posledných rokoch to už jej zdravotný stav nedovoľoval, ale naša sociálna pracovníčka ju pravidelne navštevovala, bola vernou čitateľkou a prívrženkynou našich novín. Nikdy na ňu nezabudneme.

V mene redakcie Spravodajcu
PT

Členské poplatky

Žiadame našich súvercov, aby poukázali, resp. na sekretariáte zaplatili členský poplatok na rok 2016. Poplatok v roku 2017 je nezmenený: 10,- EUR/osoba, študenti, dôchodcovia a nezamestnaní 4,- EUR/osoba. Radi prijme aj vaše dary! ■

Poplatok za ošetrovanie cintorína

Žiadame tých, ktorí majú rodinu, známych pochovaných na židovskom cintoríne v Komárne, aby podľa možnosti ešte pred začatím jarých prác zaplatili poplatky za ošetrovanie hrobov. Poplatky sa nezmenili: 10 EUR/hrob, v prípade dvojitých hrobov: 17 EUR/hrob. ■

Sadchen

Ing. bývajúci v Zürichu pôvodom zo Slovenska hľadá židovskú partnerku od 50-60 rokov s akademickým titulom. Meno a adresa v redakcii. ■

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Vydávanie Spravodajcu, ŽNO v Komárne a Klub Shalom podporili: Anna Kissová (Bratislava), Židovská náboženská obec v Rimavskej Sobote, MUDr. Marta Rubovičová (Košice), Franz Schmideg (Viedeň) a anonymní darcovia. Ďakujeme!

✧ Knižnica Bélu Spitzera je opäť bohatšia o nové publikácie. Čitateľov srdečne očakávame v budove Útulku.

✧ Sústavne pracujeme na vyúčtovaní projektov za rok 2016 a súčasne podávame žiadosti o poskytnutie dotácií na nasledujúci rok.

✧ Mapa židovského dedičstva a jubilejná publikácia k 120-ročnici budovy Útulku sú zdarma dostupné na sekretariáte ŽNO.

✧ Nasledujúce zasadnutie predsedníctva Zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike sa bude konať 26. januára v Tatranskej Lomnici. Na zasadnutí bude našu obec zastupovať jej predseda Anton Pasternák.

Sviatočné svetlá v Komárne

O vynikajúcu náladu slávnostného popoludnia sa postarala skupina Sabbathsong pod vedením Tamása Masu. (strana 3.)

Zamyslenie redaktora

Židovská náboženská obec v Komárne oslavuje 120. výročie vybudovania Útulku aj jubilejnou publikáciou. Ku koncu pamätného roka, v decembri vyšla dvojjazyčná, slovensko-maďarská publikácia, v ktorej nechýba ani krátky súhrn v anglickom jazyku, a ktorá vykresľuje mozaiku histórie tejto budovy. Čitateľa sprevádza osudom tejto budovy od počiatkov v roku 1896, cez hrôzu vojnových rokov, obdobím komunizmu až po spoločenské zmeny v roku 1989. V závere publikácie nechýba ani popis udalosti jubilejného roka, týkajúce sa domu na adrese Eötvösa 15. Bohato ilustrovaná knižka poskytuje aj výber z dvadsaťročného archívu nášho Spravodajcu a prináša články a reportáže o budove Útulku.

Táto publikácia nesmie chýbať z knižnice ani jedného z našich Čitateľov, členov a sympatizantov židovskej komunity v našom meste. Vydali sme zbierku miestnej histórie, spomienok na minulosť a tradícií. Vďaka našim sponzorom môžete knižku dostať zdarma v kancelárii našej náboženskej obce. Vďaka patrí každému, kto sa na prípravu a vydaní publikácie zúčastnil. Knižku redigovanú Tamásom a Andrásom Paszternákom preložila do slovenského jazyka Katarína Potoková, za anglický súhrn ďakujeme Judith Vince. Lektorkou maďarského textu bola Zsuzsanna Kertész Paszternák, prípravu do tlače mal na starosti Gábor Dávid. Popri archívnych článkoch Spravodajcu nám v oživení histórie pomáhajú aj príspevky Ilony L. Juhász na tému miestnej histórie. V publikácii nájdeme aj spomienky príslušníkov našej náboženskej obce pochádzajúcich z nášho mesta a niekdajších obyvateľov budovy Útulku. ■

PA

Sviatok TuBiŠvat a pamätný deň holokaustu OSN

Židovská náboženská obec v Komárne touto cestou srdečne pozýva každého záujemcu na stretnutie pri príležitosti sviatku TuBiŠvat, nového roku stromov a pamätného dňa holokaustu OSN, ktoré sa bude konať v **nedelu 12. februára 2017 o 14.30 hodine** v Židovskom kultúrnom a komunitnom centre Útulok.

14:30 – Maďarsko počas 1. svetovej vojny – prednášajúci: Gergely Bödőc, poslucháč doktorandského štúdia na Univerzite Károlya Eszterházyho v Egri

15:00 – Maďarskí Židia na slovenskom území pred a po 1. Viedenskej arbitráži – prednášajúci: Attila Simon, vedúci katedry histórie Univerzity Jánosa Seleyho v Komárne, riaditeľ Inštitútu Fórum v Šamoríne

15:30 – TuBiŠvat - Nový rok stromov – o význame sviatku hovorí Dóra Miklós. Ovocné kreácie k TubiŠvatu – Workshop s Eszter Rubin

Vstup voľný. Oslavujte a spomínajte s nami! ■

Rok 2017 sme v Útulku zahájili rekonštrukciou

Už 2. januára sa v budove Útulku opäť usídlili robotníci. Začala dlho očakávaná rekonštrukcia chodby. Po ukončení prác zmiznú elektrické vedenia, plynové a vodovodné potrubia, ktoré doteraz špatili steny. Strop bude znížený a zrekonštruované bude aj osvetlenie. Vďaka týmto zmenám sa návštevníci bezpečnejšie dostanú do jednotlivých miestností a do synagógy, nehovoriac o tom, že táto, doteraz zruinovaná časť budovy bude oveľa esteticejšia. Stavebné práce riadia Zoltán Kollár. ■